

Zkušenosti z přípravy zahraničních armád

Každý stát si buduje a cvičí armádu podle svých zájmů, potřeb a možností. Bylo by velmi chybné kopírovat způsoby činnosti armád ostatních států. Bude však užitečné, abychom jejich zásady, zkušenosti a metody aplikovali na naše podmínky.

Pro Armádu ČR bude obtížné přebírat zkušenosti plně profesionálních armád. Bude ovšem přijatelné, abychom se zajímali o armády, které jsou nám bližší. Jsou to např. armáda rakouská nebo švýcarská.

* * *

Poslání ozbrojených sil je rozšířeno o nové spektrum úkolů, které se vztahují k reagování na krizi, zejména v rámci mezinárodního systému kolektivní bezpečnosti.

Výcvik současných vojáků musí být zaměřen na zasazení při udržování a vytváření míru, obsahovat komponenty využitelné v civilu, být prováděn tak, aby vedl ke zvýšení atraktivity vojenské služby. Současně ale voják musí umět bojovat. Jeho prvořadé poslání je předurčení k obraně země.

Výcvik se musí aktualizovat, trvale přizpůsobovat soudobým podmínkám, reagovat novými způsoby činnosti na nově zaváděné zbraně. Rozhodující úloha zde připadá velitelům všech stupňů.

Všechny soudobé armády mají obdobné výchozí podmínky. Nová vojensko-politická situace má za následek reorganizace armád, která se mimo jiné projevuje ve snížení jejich počtů, zkracování délky vojenské základní služby a v omezení finančních prostředků. To vše má vliv na výcvik a celý systém přípravy. Vyžaduje to rovněž přijímání odpovídajících opatření.

I v zahraničních armádách probíhá reorganizace výcvikového procesu tak, aby odpovídal soudobým požadavkům. Z dostupné literatury lze vyvodit některé závěry:

- zvyšuje se počet **moderních zbraňových systémů** a **výcvikových zařízení** založených na nejmodernějších technologiích, které vyžadují kvalifikovanější obsluhu jak u instruktorů, tak školeného personálu; současně se zkracuje délka vojenské základní služby,

- všeobecně se mění **vztah veřejnosti k armádě**, a to více do negativní oblasti; dokladem toho je zvýšený nárůst žádostí o civilní službu i v Rakousku, Německu, Francii a v dalších zemích,

- **vzrůstá úloha velitelů a instruktorů**; důraz je kladen na lidskou stránku velení, na schopnosti motivace k výkonnosti, příkladnosti a osobní odpovědnosti za výcvik; poddůstojník je hlavním instruktorem, cvičitelem a vychovatelem vojáka; tak je tomu především v armádách USA, Francie, Německa; velitelům jsou stanoveny cíle výcviku a dána odpovědnost za jeho výsledek; mají volnost volby forem, metod, přípravy a průběhu výcviku,

● ukazuje se jako nezbytné, aby existovala stálá výcviková zařízení, vybavená technickými prostředky a umožňující společný výcvik druhů vojsk v podmínkách, které se blíží skutečnému boji; zavádějí se různé typy simulátorů na bázi výpočetní techniky pro většinu zbraňových systémů; vojenští odborníci si však uvědomují, že simulátory jsou sice užitečné, ale nenahradí praktickou činnost v terénu,

● u **nejnižších jednotek**, jako jsou družstvo, osádka, obsluha, je kladen důraz na perfektní zvládnutí zbraní a základních způsobů bojové činnosti,

● jako velmi důležitá **výcviková metoda** se uplatňuje „dril“, má ale jiný význam, než jak je dosud chápán v AČR; v zahraničních armádách jde o cílevědomý způsob pro zautomatizování činností, vede k bezpečnosti, soudržnosti v jednotce, schopnosti orientace v jakékoliv situaci - tedy ne bezduché opakování, zavánějící šikanováním,

● u **dobrovolníků** (profesionálů) se mohou projevit i negativní jevy, kde nelze vyloučit jejich vyústění do konfliktu zájmů člověka a společnosti do té míry, že se stanou nepoužitelnými pro zasazení; vždy je potřebné mít na paměti poslání současného vojáka - není to pouhý „zabiják“, ale obránce vlasti, schopný poskytnout i pomoc v případě potřeby.

U všech armád se dostává do popředí **společný výcvik druhů vojsk** (vytvořené jednotky se někdy nazývají smíšená bojová skupení). Podle názorů vojenských odborníků je možné dosáhnout úspěchu pouze společnou činností. Vycházejí z důležité taktické myšlenky soudobého boje: *Společné působení rozdílných, vzájemně se doplňujících zbraňových systémů na bojišti k dosažení co možná největších úspěchů je logickým principem boje spojených druhů vojsk*. Společné činnosti druhů vojsk se musí naučit jak velitelé, tak i vojáci. Nový systém výcviku musí být schopen připravit velitele tak, aby byli schopni velet smíšeným jednotkám složeným z různých druhů vojsk. Nejdále v tomto způsobu pokročily ozbrojené síly USA. V americkém výcvikovém prostoru Hohenfels na území Německa je vytvořeno středisko bojového výcviku. Provádí se zde kombinace taktických cvičení v terénu se značkováním protivníkem a simulování vzájemného působení zbraní pomocí laserů a čidel. Tím se vytvářejí podmínky podobné skutečnému boji, umožňuje se hodnocení ztrát a poskytují se zpětnovazebné data. Od letošního roku se takové středisko vytváří i ve francouzské armádě. O podobném středisku uvažuje i německá armáda. I když je zde velmi účinný výcvik, je v současné době spojen s vysokými finančními náklady. Střediska jsou schopna přispívat i k rozvoji umění velitelů, jejich rozhodování, zpracování dokumentace i vydávání rozkazů. Obsah procvičovaných úkolů zahrnuje celé spektrum současných požadavků na armádu, a to od mírových operací až po bojové nasazení.

V **rakouské armádě** je např. zaměřena pozornost na přípravu k plnění úkolů rychlého reagování na krizi. Výcvik je stanoven tak, aby se cvičilo co je potřebné, a to velmi intenzivně (raději méně, ale lépe). Z každého tématu se vybírají dvě standardní situace a ty se procvičují. Když se daná tematika zvládne u družstva, procvičí se v četě, pak v rotě. Teprve potom se přechází k dalšímu tématu. Velitelům jsou poskytovány větší pravomoci při plánování, organizaci a provádění výcviku. Výcvik je přizpůsoben devítiměsíční vojenské základní službě. Základní výcvik trvá čtyři měsíce, zahrnuje přípravu jednotlivce až družstva, a po jeho absolvování je voják připraven k plnění základních bojových úkolů. Ve zdokonalovacím výcviku se pak procvičují stupně četa-prapor. Platí velmi důležitá zásada - kvalita jednotky je dána její celkovou výkonností, a ne vyspělostí jednotlivců.

Ve švýcarské armádě je kladen důraz na krátkodobý, kvalitní, dobře organizovaný, materiálně zabezpečený a cílově orientovaný výcvik. Aby každý účastník byl přesvědčen, že dobu na vojně nestrávil zbytečně. Švýcarsko má a nadále bude mít miliční armádu. Vzhledem k výcviku to samo o sobě představuje zvláštnost v porovnání s ostatními armádami. Vycvičení vojáci se po absolvování škol a kurzů vrací do civilního života. Povolání jsou až v případě ohrožení země. Na výcvik tedy zbývá mnohem méně času. Více zde působí společenské prostředí, vztah společnosti k armádě. Podle švýcarských vojenských odborníků je potřebné věnovat pozornost mezilidským vztahům, kvalitě instruktorů a výcvikové základně. Lidé, přicházející do armády, musí být přesvědčeni o její kvalitě, schopnostech velitelů a odpovídající úrovni způsobů přípravy, výzbroje a techniky. Výcvik probíhající na profesionální úrovni, využívající soudobou techniku a koncentrovaný do kratšího časového úseku se tak stává přínosem. Koncept výcviku je zaměřena na výkonnost a podněcuje cvičící k co nejlepším výkonům. Je zaváděna zásada, že kdo splní normu na výcvikovém zařízení, dosáhne stanoveného cíle, může výcvik ukončit (není stanoven pevný termín pro konec zaměstnání ani předem určený počet opakování činností na výcvikovém zařízení). To vytváří prostor pro osobní odpovědnost a dává volnost v jednání. Pro dobu individuálního výcviku byly vytvořeny funkce velitele výcvikové a bojové čety. Velitelé výcvikových čet jsou odpovědní za odborný výcvik, velitelé bojových čet za všeobecný vojenský výcvik.

Ve francouzské armádě probíhá výcvik bojových jednotek v desetiměsíčních turnusech (odpovídá to délce vojenské základní služby), což vychází z potřeb ozbrojených sil. Po čtyřech měsících základního výcviku od jednotlivce po družstvo jsou vojáci schopni plnit úkoly související s reagováním na krizové situace. Bojové jednotky se výcviku plně věnují, nejsou zatěžovány strážní službou a jinými nevýcvikovými činnostmi. Ty jsou úkolem zvlášť k tomu vytvořených jednotek. Rovněž velitelé se mohou plně věnovat svým jednotkám a nejsou zatěžováni vedlejšími činnostmi. Velitelé plně odpovídají za výcvik svých příslušníků po celou dobu vojenské služby.

Příprava armády USA je propracována se systémem kariér a umožňuje diferencovaný výcvik s výběrem nejlepších příslušníků pro aktivní činnost ve vojenské službě. Obsah výcviku odpovídá potřebám pro zabezpečení státních zájmů USA. Za pozornost stojí především úloha poddůstojníků-seržantů. Jsou hlavními realizátory veškerého výcviku.

V německé armádě se podstatně omezí smelovací cvičení, příprava k bojovému použití bude prováděna v době narůstání krize, zkrátí se povinná doba pro setrvání v záloze (omladí se zálohy). Je snaha, aby se důstojníci a poddůstojníci hlásili na krátkodobou vojenskou službu. Na jejich profesionalitu závisí připravenost mobilizovaných jednotek. Forma přípravy může spočívat např. i v zařazení na funkci důstojníka, který je v krátkodobém kurzu, odvelen apod. Nebo i zařazením k doplnění aktivní jednotky. Výcvik osob ze zálohy bude finančně zvýhodněn množstvím různých příplatků.

Ve všech armádách se nově koncipuje příprava záloh. Vychází se z hodnocení současné situace, kdy nehrozí globální konflikt a doba na přípravu bude poměrně dlouhá. Tomu odpovídá již menší potřeba počtů vycvičených záloh i změněná koncepce jejich přípravy. Těžiště je tedy položeno do přípravy jednotlivců. Na smelení jednotek bude dostatek času po jejich mobilizaci.

Důležité místo v systému přípravy mají vojenské školy. Poskytují vojákům z povolání vzdělání na vysoké úrovni. Posiluje se jeho akademická část co do rozsahu i obsahu. Cílem je rozvoj myšlení a osobnosti vojáka z povolání, zvýšení atraktivity vojenského povolání i jeho společenské prestiže. Vzhledem k rostoucí úloze společného boje druhů vojsk se klade důraz na vševojskovou přípravu. Na školách se ve větší míře využívá civilních učitelů. Pozornost se věnuje i jazykové přípravě. Není považována za soukromou záležitost, ale vytvářejí se pro ni výhodné podmínky z hlediska služebního.

* * *

I přes současnou vojensko-politickou situaci, charakterizovanou sníženým nebezpečím vojenského řešení problémů, zůstává výcvik v zahraničních armádách prioritní záležitostí ozbrojených sil a je mu věnována patřičná pozornost. Zejména z hlediska jeho technického zabezpečení. Vždy musí být na prvním místě připravenost vojáka k obraně své země.

Na počátku všeho stál podivný přístup převážné části naší politické reprezentace při vzniku České republiky. V něm byly otázky obrany, dosud plně v působnosti federace, hluboce podceněny. Celý problém přípravy na činnost představující jeden z pilířů státu se zredukoval na rozpačité administrativní převzetí dvou třetin bývalé federální armády.

Se zánikem federace zmizela dosavadní, alespoň provizorní legislativa, zanikl systém opatření obrany vytvářený tehdejší Radou obrany státu. Ve svém (dosud platném) programovém prohlášení nepovažovala vláda za nutné nastínit další postup v oblasti obrany. Při neexistenci jakéhokoli obranného konceptu se celý problém vytváření obranného potenciálu nového státu v podstatě zúžil na restrukturalizaci, přezbrojení a modernizaci armády.

*Josef Fučík
Mezinárodní politika 8/1995*